

ONDERNEMERSGERICHTE AANPAK

Verduurzamen + verbeteren vestigings- klimaat = win-win

AUTEUR Jan Jager

Met de aanpak 'Grote Oogst' wil de provincie Noord-Brabant een impuls geven aan het verduurzamen van bedrijventerreinen. Grote uitdaging is het betrekken van ondernemers. VNO-NCW Co-creatie werkt op meerdere Grote Oogst-terreinen in opdracht van gemeente en ondernemers mee aan het realiseren van duurzaamheidsambities. De organisatie slaagde erin om op diverse terreinen op relatief korte termijn koplopergroepen te formeren voor onder meer een energie-aanpak. Verduurzaming en het verbeteren van het vestigingsklimaat gaan hand in hand. Maar kosten gaan wel voor de baat uit.

De focus van 'Grote Oogst' ligt op twaalf bedrijventerreinen die samen bijna vijftig procent van het energieverbruik op de in totaal zeshonderd Brabantse bedrijventerreinen vertegenwoordigen. 'Duurzame bedrijventerreinen zijn een belangrijke voorwaarde voor een toekomstbestendige economie en een goed en gezond woon- en vestigingsklimaat. Daarnaast kunnen bedrijventerreinen een grote bijdrage leveren aan onder andere de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en stikstofreductie, stelt Dion Sluijsmans, procesmanager werklocaties provincie Noord-Brabant en projectleider aanpak Grote Oogst.

'VNO NCW Co-creatie, opgericht door VNO-NCW Brabant Zeeland en Partners+Pröpper, is op een aantal bedrijventerrei-

nen als kartrekker actief op een van de drie thema's van Grote Oogst: energie, circulaire economie en klimaatadaptatie. De aanpak richt zich specifiek op het mobiliseren van ondernemers, die voor overheden soms lastiger te bereiken zijn.'

De organisatie is direct gelieerd aan VNO-NCW Brabant Zeeland, en realiseert als bedrijf samen met bedrijven en overheden 'een duurzame economie op bedrijventerreinen', aldus de uitleg op de website van de onderneming. 'Daarmee willen we bijdragen aan het verbeteren van het vestigingsklimaat van de 1700 leden van de werkgeversorganisatie in onze regio, zegt VNO-NCW Co-creatie-directeur Rob Bogman. 'Wij hebben als voordeel dat we leden hebben in allerlei sectoren, van de maakindustrie tot de logistiek en chemie. Vaak

zitten er op één bedrijventerrein al snel tien tot vijftien van onze leden. Dan kun je vrij snel schakelen, zeker als het om de energietransitie gaat. Daarvoor heb je koplopers nodig met een significant verbruik. Als je op een specifiek terrein tien grootgebruikers meekrijgt dan heb je al snel zestig tot zeventig procent van de energie-opgave op zo'n terrein te pakken.'

Klimaatadaptatie

Op bedrijventerrein TNP (Theodorushaven/Noordland/De Poort) in Bergen op Zoom verkent VNO-NCW Co-creatie onder meer de kansen voor een energy hub, samen met Bedrijvenvereniging TNP, gemeente Bergen op Zoom en provincie Noord-Brabant. Op het Etten-Leurse bedrijventerrein Vosdonk werkt VNO NCW Co-creatie aan de verkenning van een lokaal energienet, kansen om te vergroenen en de biodiversiteit te verhogen, samen met Industriële Kring Etten-Leur, de gemeente en de provincie. Andere Grote Oogst-terreinen zijn onder meer bedrijventerrein Moleneind in Oss en bedrijventerrein De Hurk in Eindhoven. Naast energie is vergroening een speerpunt van Bogman en zijn mede-adviseurs. Vergroening is niet alleen belangrijk voor de klimaatopgave, maar ook voor het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen benadrukt Bogman. 'In het verleden werd er niet naar de inrichting van terreinen gekeken. De omgeving wordt steeds belangrijker. Door de situatie op de arbeidsmarkt hebben werknemers steeds vaker de keuze waar ze willen werken. Bedrijven op terreinen die niet aantrekkelijk zijn, verliezen uiteindelijk de slag om de werknemer. Zeker voor bedrijven als ASML die een enorme groei doormaken en afhankelijk

zijn van internationale kenniswerkers, is een aantrekkelijke werkomgeving een voorwaarde.' In opdracht van Veldhovens Ondernemers Contact en de gemeente Veldhoven begeleidt VNO-NCW Co-creatie de verduurzaming van bedrijventerrein De Run waar ASML gevestigd is.

Duurzaam ruimtegebruik

Ook op Grote Oogst-terreinen zijn klimaatadaptatie, biodiversiteit en vergroening centrale thema's. Ruimte voor groen moet volgens Bogman vooral op privaat terrein gezocht worden. De ruim bemeten kavels zijn vaak voor een groot deel ingericht als parkeerplaats. Door parkeren anders in te richten, bijvoorbeeld inpandig onder een kantoor, blijft ruimte over voor groen. Ruimte-interventies kunnen ook via een ander weg het vestigingsklimaat ten goede komen, als daarmee meer ruimte beschikbaar komt voor bedrijfsuitbreidingen. 'Bedrijven zitten nu vaak klem omdat op elke vierkante meter ruimte in Noord-Brabant vijf tot zes ruimteclaims liggen', zegt Bogman.

Intensivering van het ruimtegebruik biedt kansen. De werkgeversvereniging streeft daarom een intensivering van het ruimtegebruik. De mogelijkheden daartoe zijn echter beperkt, beaamt Bogman. Maar ook hier weer kan parkeren een "quick win" zijn, aldus de adviseur. 'Bedrijventerreinen zijn heel traditioneel ingericht. Wat nou als we alle auto's van het personeel van het maaiveld afhalen en onderbrengen in collectieve parkeergarages. Daarover zul je afspraken moeten maken tussen ondernemers onderling.'

De verduurzamingsprojecten van 'Grote Oogst' bevinden zich nog in de opstartfase en het is nog te vroeg om concrete resultaten te laten zien. Maar de voortekenen van de aanpak zijn volgens Dion Sluijsmans (Provincie Noord-Brabant) veelbelovend. Animatie Studio Make it Simple.

‘Gemeente aan de bak’

Naast inhoudelijke opgaven richt VNO-NCW Co-creatie zich op het versterken van samenwerking en de organisatiegraad op bedrijventerreinen. Daarmee wil het de ‘doe-kracht’ op bedrijventerreinen, die doorgaans een versnipperde eigenomsstructuur hebben, verhogen. Op De Hurk (Eindhoven) wordt een professionele gebiedsorganisatie als voorwaarde verbonden aan het uitvoeren van duurzaamheidsplannen. Op Vosdonk (Etten Leur) en De Run (Veldhoven) werkt VNO-NCW Co-creatie samen met opdrachtgevers en gebiedspartners aan het verhogen van de organisatiegraad.

Het verbeteren van de organisatiegraad is een belangrijke voorwaarde voor het verduurzamen van bedrijventerreinen. Dat is de kernboodschap uit het advies ‘Samen werken: kiezen ook voor toekomstbestendige bedrijventerreinen’ (zie ook pagina 18-21 van deze BT) van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli). Een nieuwe “Wet organisatievorming bedrijventerreinen ondernemers” moet organisatie desnoods afdwingen.

Bogman onderschrijft het nut van samenwerkingskracht. ‘Dat is waar wij als VNO-NCW Co-creatie dagelijks aan werken. De organisatiegraad is daarbij cruciaal.’ Maar het is volgens hem het halve verhaal. ‘Wat mij opvalt is dat vooral gekeken wordt naar bedrijven. Zij moet veel hechter samenwerken. Maar tegelijk constateer ik dat overheden nog hopeloos verkokerd opereren. Er is een ambtenaar voor klimaat, voor circulaire economie en economie. Die gaan allemaal afzonderlijk langs bij die ondernemers. Bedrijventerreinen hebben vaak te maken met één accountmanager die ook de binnenstad covert en een bedrijventerrein vooral als verzameling ondernemers beschouwt. En niet als gebied met een concrete gebiedsopgaven waar meerdere afdelingen in een vroeg stadium bij betrokken moeten zijn om veel maatschappelijke doelen te realiseren”, verklaarde hij tijdens een paneldiscussie over het Rli-advies op het BT Event.

Ambtelijke variant

Volgens Bogman is het nu is het nu vaak lastig concrete oplossingen op bedrijventerreinen door te voeren omdat de afdeling vergunningen vooral op het einde toetst en niet bijvoorbeeld van te voren meedenkt. De samenwerking door ondernemers en organisatiegraad op bedrijventerreinen zelf, verdient daarom volgens hem een ambtelijke variant vanuit het gemeentehuis. ‘De ambtelijke organisatie en het bestuur zijn er dan op ingericht en in staat om op bedrijventerreinen een gebiedsgerichte werkwijze en aanpak uit te voeren. ‘De volgende uitdaging is hoe je tot een krachtige publiek-private samenwerking komt.’

Er gaan volgens Bogman ook veel dingen goed. De gemeente Etten-Leur stelde volgens hem een team op dat de energy hub op bedrijventerrein Vosdonk snel moet helpen uitrollen. Bogman vertelt net van een bijeenkomst terug te komen

waar de wethouder zelf bij aanwezig was, naast ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor vergunningsuitgifte en partners van buitenaf die nodig zijn om de energy hub te kunnen bouwen.

Loopgeld nodig

‘Wil je op bedrijventerreinen écht meters maken, dan heb je een veelheid aan stakeholders nodig van de verschillende afdelingen van de gemeente, waterschappen, omgevingsdiensten en de provincie. Voor je het weet heb je met twaalf actoren contact met daarbinnen elk drie tot vier mensen, nog los van de bedrijven zelf. Vaak hebben we wel met vijftig tot zestig mensen te maken per bedrijventerrein.’ Dat kost allemaal geld, en tijd. ‘Wij zijn een club van tien mensen. De vereniging VNO-NCW investeert een beetje. Technisch kan er heel veel maar investeren in samenwerking en gezamenlijke werkwijzen is cruciaal om zaken van de grond te tillen. Maar ook ondernemersverenigingen, gemeenten, parkmanagementorganisaties en de provincie moeten een steentje bijdragen. Onze ervaring is dat bedrijven willen bijdragen aan realisatie. Dat vraagt wel veel inzet en ‘pendeldiplomatie’. Zo doen bedrijven op Vosdonk nu al veel navraag over de energy hub, en willen graag meedoen. De kosten gaan bij deze processen voor de baat uit. Wij hanteren een horizon van tien tot vijftien jaar waarover deze transitie moet plaatsvinden. En dat doen we bij voorkeur op basis van publiek-private financiering, waarbij het enorm helpt als publieke partijen aan de voorkant procesgeld beschikbaar stellen om de boel op gang te brengen.’

Dion Sluijsmans beaamt dat overheden waaronder de provincie nog te vaak verkokerd werken en een gebiedsgerichte aanpak van bedrijventerreinen heel uitzonderlijk is zoals die voor een wijkaanpak heel normaal is. Hij benadrukt dat dit een van de redenen was voor het optuigen van het Grote Oogst-programma, dat bij uitstek gebiedsgericht is. De ondernemersgerichte aanpak van VNO-NCW Co-creatie heeft volgens Sluijsmans als voordeel dat VNO-NCW Co-creatie de taal van ondernemers spreekt, die voor overheden niet altijd even makkelijk te bereiken zijn.

Naast bovengenoemde terreinen maken, Theodorushaven, Vijf Eiken, Kraaiven/Vossenbergh, Loven, Haven Waalwijk, Moleneind, De Rietvelden, De Dubbelen, Ekkersrijt, en Hoogeind/BZOB deel uit van de aanpak Grote Oogst. Samen zijn ze goed voor 38 procent van de banen in Noord-Brabant. De verduurzamingsprojecten bevinden zich nog in de opstartfase en het is nog te vroeg om concrete resultaten te laten zien. Maar de voortekenen van een aanpak die direct gericht is op ondernemers, het versterken van de organisatiegraad en co-creatie zijn volgens Sluijsmans veelbelovend.

Kortom, wordt vervolgd..